

Grundlag for kort over oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder

Introduktion

Husdyrefterafgrøder har bl.a. til formål at beskytte nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder mod udvaskning af nitrat fra organisk gødning. Ud fra en årlig opgørelse af hvorvidt der er sket en stigning i anvendelsen af organisk gødning inden for oplande, der afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, fastsættes der således et husdyrefterafgrødekrav, der skal modsvare den eventuelle stigning i anvendt organisk gødning¹.

Miljøstyrelsen har opdateret kortlægningen af habitatnaturtyper inden for Natura 2000-områderne. Dette afstedfører, at der er behov for at opdatere afgrænsningen af hvilke nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, der indgår i husdyrefterafgrødemodellen. Miljøstyrelsens samlede kortlægning af habitatnaturtyper kan ses i Basisanalyserne for perioden 2022-2027².

I dette notat redegøres for hvilke nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, der indgår i husdyrefterafgrødemodellen, samt de valg og forudsætninger, der knytter sig til afgrænsningen heraf.

Nitratfølsomme habitatnaturtyper

Miljøstyrelsen har defineret, hvilke habitatnaturtyper der må anses for at være nitratfølsomme i relation til udbringning af organisk gødning i oplandet. Miljøstyrelsen har vurderet, at habitatnaturtyper, som kan påvirkes gennem indhold af nitrat i overfladevand og grundvand, er følsomme over for en evt. udvaskning af nitrat fra oplandet. Det er således naturtyper, der er lavtliggende i landskabet, og som derfor kan være recipienter for eventuelt udvasket nitrat fra overfladevand og grundvand i oplandet. Endelig er alle de marine habitatnaturtyper vurderet som nitratfølsomme, da de ligeledes er recipienter for udvasket nitrat fra oplandene.

Miljøstyrelsen anviser, at hvis der foreligger tilstrækkelig viden om vandtilstrømning til disse habitatnaturtyper, til at der kan defineres et opland til dem, bør disse naturtyper inkluderes i det lag, der ligger til grund for oplandskortlægningen, der anvendes i husdyrefterafgrødemodellen. Se

¹ Nærmere beskrivelse af baggrunden for husdyrefterafgrødekravet fremgår af Landbrugsstyrelsens notat fra 2021: Teknisk beskrivelse af beregningsgrundlag for husdyrefterafgrødekrav

² Læs mere om plandokumenterne til den kommende Natura 2000-planlægnings periode (2022-2027) her: <https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-planer/natura-2000-planlaegning-2022-2027/>

nedenstående tabel 1, hvor kolonnen til venstre viser, de af Miljøstyrelsen udpegede nitratfølsomme habitatnaturtyper.

Miljøstyrelsen har desuden overvejet, hvorvidt søer, der er kortlagt som type 3150 Næringsrige søer, bør indgå i kortet. De Næringsrige søer (3150) er mere eller mindre næringsrige, hvor vandet kan være rent og klart, men i mange tilfælde er blevet mere eller mindre uigennemsigtigt grundet tilførsel af næringsstoffer. Der er på nuværende tidspunkt med den tilgængelige viden ikke klarhed om, i hvilken grad disse søer er nitratfølsomme, da dette bl.a. afhænger af, i hvilket omfang den enkelte sø er eutrofieret. Det er derfor vurderet, at der ikke med det nuværende vidensniveau er tilstrækkeligt grundlag til at medtage søtypen 3150 Næringsrige søer i kortet.

Kortet, der indgår i husdyrefterafgrødemodellen, omfatter de topografiske oplande og de naturtyper, der påvirkes af overfladevand. Der mangler viden om, hvorvidt og hvordan grundvandsfødte naturtyper påvirkes af nitrat fra anvendt organisk gødning, idet grundvandsmodeller pt. ikke er tilgængelige. De grundvandsfødte naturtyper indgår derfor pt. ikke i oplandskortet. Dette drejer sig om 1340 Indlandssalteng, 2190 Klitlavning, 6410 Tidvis våd eng, 7120 Nedbrudt højmosé, 7140 Hængesæk, 7150 Tørvelavning, 7210 Avneknippemose, 7220 Kildevæld og 7230 Riggær. Se nedenstående tabel 1, hvor kolonnen til højre viser hvilke nitratfølsomme habitatnaturtyper, der kan udpeges et opland til. Oplandskortet til brug i husdyrefterafgrødemodellen kan således videreudvikles fsva. de terrestriske habitatnaturtyper, når beregninger af grundvandsstrømninger kan gennemføres.

Tabel 1 Nitratfølsomme habitatnaturtyper

Habitatnaturtyper der må anses at være nitratfølsomme i relation til udbringning af organisk gødning i oplandet	Nitratfølsomme habitatnaturtyper hvortil der kan defineres et opland, og som derfor kan indgå i husdyrefterafgrødemodellen
Sø habitatnaturtyper	
3110 Lobeliesøer	3110 Lobeliesøer
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller	3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller
3140 Kransnålalgesøer	3140 Kransnålalgesøer
3160 Brunvandede søer	3160 Brunvandede søer
Terrestriske habitatnaturtyper	
1340 Indlandssalteng	
2190 Klitlavning	
4010 Våd hede	4010 Våd hede
6410 Tidvis våd eng	
7120 Nedbrudt højmosé	
7140 Hængesæk	
7150 Tørvelavning	
7210 Avneknippemose	
7220 Kildevæld	

7230 Riggær	
91E0 Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld	
91D0 Skovbevoksede tørvemoser	
Marine naturhabitattyper	
1110 Sandbanker	1110 Sandbanker
1130 Flodmundinger	1130 Flodmundinger
1140 Mudder- og sandflader	1140 Mudder- og sandflader
1150 Kystlaguner og strandsøer	1150 Kystlaguner og strandsøer
1160 Større lavvandede bugter og vige	1160 Større lavvandede bugter og vige
1170 Stenrev	1170 Stenrev
1180 Boblerev	1180 Boblerev

Afgrænsning af oplande

Det er valgt at tage udgangspunkt i vandområdeplanernes oplandsgrænser (de 90 kystvandoplande), da husdyrefterafgrødemodellen også stiller krav om efterafgrøder i kystvandoplande med indsatsbehov i henhold til vandområdeplanerne. Det er derfor hensigtsmæssigt rent administrativt så vidt muligt at anvende samme eller sammenfaldende oplandsgrænser. Når nye vandområdeplaner implementeres, opdateres oplandsgrænserne til de nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura-2000 områder, således at grænsedragningen følger de nye grænsedragninger til kystvandoplande. Det bemærkes i øvrigt, at en del oplande til marine habitatnaturtyper er sammenfaldende med kystvandoplandene.

Oplandene til nogle af habitatnaturtyperne, især søerne, er meget små. Nogle nitratfølsomme småsøer har et opland på under 5 ha. Af administrative hensyn er det valgt i forbindelse med udarbejdelsen af kortet, at søer og våde heder, som har et opland på mindre end 100 ha, ikke får opgjort udviklingen i udbragt organisk gødning. Alle nitratfølsomme søer, nitratfølsomme terrestriske habitatnaturtyper og marine habitatnaturtyper, med et opland større end 100 ha får et selvstændigt opland. Yderligere informationer om hvilke principper, der ligger til grund for udpegningen af oplande, fremgår af DCE notat fra 2021: Teknisk notat vedrørende opdatering af oplandsafgrænsning af oplande, der afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder³.

Administration efter kortet

Afgrænsningen af de udpegede oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, hvor stigning i anvendelsen af organisk gødning opgøres, fastlægges ved bekendtgørelse. Bekendtgørelse om kort over oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder indeholder koordinater for oplandsafgrænsningen, som kan omsættes til

³ DCE 2021 Teknisk notat vedrørende opdatering af oplandsafgrænsning af oplande, der afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder

et kort. Kortet kan også tilgås via MiljøGis⁴. I MiljøGis kan man få vist beliggenheden af de habitatnaturtyper, der danner grundlag for det nye oplandskort.

Kortet er også integreret i Landbrugsstyrelsens it-systemer (Internet Markkort, IMK). Landmanden kan bl.a. ved hjælp af kortet opgøre sit forventede husdyrefterafgrødekrav. Udover de 231 oplande, som er udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, indeholder kortet i IMK også 50 yderligere oplande, som ikke afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder. Udviklingen i anvendelsen af organisk gødning følges ikke i disse 50 oplande, dog er nogle af dem kystvandoplande med indsatsbehov i henhold til vandområdeplanerne. Af de i alt 281 oplande afvander 226 af dem til kystvandoplande med indsatsbehov. Disse oplande kan også blive pålagt et husdyrefterafgrødekrav.

I det omfang der er sket en stigning i anvendelsen af organisk gødning inden for et opland til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, fastsættes der i plantedækkebekendtgørelsen et husdyrefterafgrødekrav for bedrifter i oplandet for den enkelte planperiode. Af plantedækkebekendtgørelsen fremgår både oplande, som er udpeget som oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder, samt de 50 yderligere oplande, som ikke afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder.

Når vandområdeplaner for 2021-2027 foreligger, tilrettes kortlaget for oplande til nitratfølsomme habitatnaturtyper således, at dette kortlag fortsat følger oplandsgrænserne i kystvandoplandene.

Der henvises i øvrigt til Teknisk notat vedrørende opdatering af oplandsafgrænsning af oplande, der afvander til nitratfølsomme habitatnaturtyper i Natura 2000-områder fra DCE, Aarhus Universitet, 2021 samt Landbrugsstyrelsens notat om Teknisk beskrivelse af beregningsgrundlag for husdyrefterafgrødekrav, 2021.

⁴ I MiljøGIS under fanen "husdyrefterafgrøder" kan man se et de nye kortlag. Her kan du finde et kortlag over de nitratfølsomme habitatnaturtyper, samt et kortlag over de nye oplande til disse naturtyper og endelig et kortlag over kystvandoplandene. <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=lbst>